

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Григор'євої Марії Сергіївни
на тему «Історично інформоване виконавство в українській вокально-
академічній практиці кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 02 Культура і мистецтво
за спеціальністю 025 Музичне мистецтво

Актуальність теми дослідження. Історично інформоване виконавство (ІВ) – напрям виконавської практики, який активно розвивається в українському музичному середовищі періоду незалежності. У більшості досліджень, присвячених цьому феномену, увагу приділено переважно інтерпретаціям старовинної інструментальної музики, проте, останнім часом дедалі зростає науковий інтерес до вокальних творів. Це, зокрема, праці українських дослідників, присвячені переважно жанрово-стильовим та техніко-виконавським аспектам композицій західноєвропейського Бароко, сакральної монодії католицького та православного канону, західноєвропейської та української духовної музики ХVІІ – ХVІІІ століття. Водночас уваги науковців потребує цілісне осмислення українського досвіду ІВ в інтерпретації вокальної музики давніх епох. Це дасть можливість виокремити основні жанрові галузі й напрями розвитку ІВ в українській вокально-академічній практиці сучасності та осмислити внесок вітчизняних співаків у загальноєвропейський рух виконавства старовинної музики.

Зв'язок науковими планами, програмами, темами. Дисертацію виконано відповідно до наукової теми Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка «Розвиток духовного потенціалу особистості в неперервній мистецькій освіті» (2016–2026), державний реєстраційний номер 0116U003993. Тему дисертації затверджено вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол №10 від 30 листопада 2022 р.); уточнену тему дисертації затверджено вченою радою Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (протокол №4 від 23 квітня 2026 р.).

Мета дослідження – систематизувати й осмислити досвід інтерпретації старовинної музики з позицій ІВ в українській вокально-академічній практиці кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття.

Завдання дослідження:

- опрацювати наукову літературу, присвячену історично інформованому виконавству як феномену музичної культури, а також проаналізувати основні концепції та підходи до розуміння ІВ;
- висвітлити актуальні музикознавчі підходи до вивчення історично інформованого виконавства вокальної музики давніх епох;
- з'ясувати естетико-стильові та техніко-художні принципи виконання старовинної вокальної музики з позицій ІВ, зокрема особливості артикуляції, фразування, темпоритму, риторики та барокової естетики;

- визначити жанрові напрями розвитку історично інформованого виконавства в українській вокально-академічній практиці кінця XX – першої чверті XXI століття;

- проаналізувати виконавські інтерпретації старовинної музики українськими співаками та вокальними колективами, зокрема творчість Василя Сліпака, Ольги Пасічник, Романа Меліша, Тетяни Журавель, а також діяльність провідних українських ансамблів старовинної музики;

- обґрунтувати внесок українських виконавців у загальноєвропейський рух історично інформованого виконавства кінця XX – початку XXI століття та визначити роль української виконавської школи у популяризації старовинної вокальної музики.

Об'єкт розгляду в дисертації – старовинна музика в українській вокально-академічній практиці кінця XX – першої чверті XXI століття.

Предмет дослідження – інтерпретація старовинної музики з позицій ПВ в українській вокально-академічній практиці кінця XX – першої чверті XXI століття.

Теоретико-методологічну основу дослідження складають наукові праці з проблем:

історично інформованого виконавства (Л. Артюхова, Н. Даньшина, Д. Ірвінг, Н. Ключинська, М. Марченко, І. Коденко, Д. Савон, О. Табуліна, Р. Тарускін, Н. Харнонкурт, Д. Хейнс, К. Хеншоу та ін.);

історії західноєвропейської музики (Г. Бесселер, Ф. Блуме, Дж. Вестрап, В. Жаркова, Р. Тарускін, М. Черкашина-Губаренко, Ю. Хомінський);

історії української музики (М. Антонович, Н. Герасимова-Персидська, О. Зосім, Л. Корній, Н. Сиротинська, О. Цалай-Якименко, О. Шуміліна, Ю. Ясіновський);

теорії, естетики та історії вокального виконавства (М. І. Бонде, Ж. К. Вейлан, Б. Гнидь, С. Людкевич, О. Стахевич, Р. Стельмашук).

Методи дослідження. Для виконання завдань дисертації використано такі методи:

- *історико-культурний* (для розгляду історичних, культурних та соціомистецьких умов розвитку історично інформованого виконавства в європейській та українській музичній культурі);

- *метод історіографічного аналізу* (для опрацювання та систематизації наукової літератури, присвяченої проблематиці історично інформованого виконавства);

- *типологічний метод* (для класифікації основних жанрових і виконавських напрямів історично інформованого виконавства у вокальному мистецтві);

- *біографічний* (для висвітлення творчої діяльності українських співаків та виконавців старовинної музики, зокрема Василя Сліпака, Ольги Пасічник, Романа Меліша, Тетяни Журавель та інших);

- *метод цілісного аналізу* (для комплексного дослідження виконавських інтерпретацій старовинної вокальної музики та їх художньо-стильових особливостей);

- *семантичний* (для осмислення художньо-образного змісту старовинної вокальної музики та специфіки її сучасного виконавського прочитання);
емпіричний/інтерв'ю (для отримання й узагальнення практичного виконавського досвіду сучасних представників історично інформованого виконавства);

- *інтерпретологічний* (для аналізу виконавських підходів українських співаків і вокальних ансамблів до інтерпретації музики Середньовіччя, Ренесансу, Бароко та Класицизму);

- *герменевтичний* (для трактування змістових, естетичних і стильових особливостей старовинної вокальної музики в контексті сучасної виконавської практики).

Наукова повизна та теоретичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що у дисертації:

вперше:

- систематизовано й узагальнено творчий досвід українських виконавців старовинної вокальної музики з позицій історично інформованого виконавства;

- схарактеризовано виконавську діяльність видатних українських співаків у царині історично інформованого виконавства, зокрема Героя України Василя Сліпака, Ольги Пасічник, Романа Меліша та Тетяни Журавель;

уточнено:

- дефініцію поняття історично інформованого виконавства як феномена сучасної музичної культури;

- жанрово-стильову специфіку історично інформованого виконавства у сфері вокальної музики;

набули подальшого розвитку:

- дискурс історично інформованого виконавства у царині вокальної музики;

- дослідження аспектів інтерпретації старовинної вокальної музики в українській вокально-академічній практиці кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття;

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у науковій, концертно-виконавській та педагогічній діяльності. Зокрема, матеріали дослідження можуть бути використані в лекційних курсах з історії музики, історії вокального мистецтва, історії української музики, інтерпретології, аналізу музичних творів, а також у навчальних дисциплінах, пов'язаних із вивченням старовинної музики та історично інформованого виконавства. Викладені у дисертації положення й аналітичні спостереження можуть бути корисними для вокалістів, керівників ансамблів старовинної музики, хормейстерів і викладачів у процесі роботи над репертуаром епох Середньовіччя, Ренесансу, Бароко та Класицизму.

Апробація результатів дослідження відбувалася у формі обговорення ключових методологічних положень та висновків на засіданнях кафедри

музикознавства та музичної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Основні положення та результати дисертації були представлені під час виступів на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, форумах та науково-творчих заходах, зокрема: XVIII Міжнародній науково-практичній конференції «Світовий культурний простір крізь призму сучасних глобалізаційних, пандемічних викликів та війни» (м. Рівне, 17 листопада 2022 року, РДГУ); II Міжнародній науково-творчій конференції «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (м. Харків, 13–14 лютого 2023 року, ХНУМ ім. І. П. Котляревського); VIII Міжнародному науковому форумі молодих музикознавців «Україна і світ: вектори комунікації» (м. Львів, 1–2 березня 2023 року, ЛНМА ім. М. В. Лисенка); Міжнародній науково-практичній конференції «Національний репертуар у музичних театрах світу. Досвід підтримки, популяризації та промоції» (м. Київ, 26–28 лютого 2023 року, НМАУ ім. П. І. Чайковського); IX Міжнародній науково-практичній онлайн-конференції «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття» (м. Київ, 11 травня 2023 року, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка); VII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Ювілейна палітра 2023. Пам'ятні дати української музичної культури» (м. Суми, 22–23 листопада 2023 року, СДПУ ім. А. С. Макаренка); Міжнародних Герасимовських читаннях – 2024 «Musica Antiqua and Nova: контексти, сенси, втілення» (м. Київ, 26–28 лютого 2024 року, НМАУ ім. П. І. Чайковського); X Міжнародній науково-практичній конференції «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття» (м. Київ, 16 травня 2024 року, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка); XII Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції студентів та аспірантів «Актуальні проблеми мистецької освіти і художньої культури» (м. Київ, 23 травня 2024 року, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка); X Науково-практичній конференції «Виконавські та педагогічні традиції української вокальної школи в контексті розвитку міжнародних зв'язків» (м. Київ, 15–16 листопада 2024 року, НМАУ ім. П. І. Чайковського); Форумі ранньої музики в Україні в рамках фестивалю Kyiv Baroque Fest – 2024 (м. Київ, 15 листопада 2024 року, Open Opera Ukraine); XXIV Міжнародній науково-практичній конференції «Молоді музикознавці» (м. Київ, 28–30 березня 2025 року, КМАМ ім. Р. М. Глієра); XXI Міжнародній науково-творчій конференції «Мистецтво та шляхи його осмислення в дослідженнях молодих науковців» (м. Харків, 22–23 квітня 2025 року, ХНУМ ім. І. П. Котляревського); XI Міжнародній науково-практичній онлайн-конференції «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття» (м. Київ, 16 травня 2025 року, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 7 наукових публікаціях, зокрема: 3 статті (1 стаття у співавторстві) у наукових виданнях, включених на дату опублікування до

переліку наукових фахових видань України; 4 наукових публікацій, у яких додатково висвітлено результати дисертації.

Наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України

1. Григор'єва М. С. Барокова опера в сучасній українській постановці: особливості інтерпретації з погляду історично інформованого виконавства (на прикладі вистави опери Генрі Перселла «Дідона й Еней»). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2024. № 1. С. 303–309. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2024.302091>

2. Григор'єва М. С. Історично інформоване вокальне виконавство у дзеркалі сучасних музикознавчих досліджень. *Українська музика*. 2025. № 3. С. 28–34. <https://doi.org/10.32782/2224-0926-2025-2-53-4>

3. Григор'єва М. С., Лігус О. М. Вокальна музика давніх епох у репертуарі українських колективів кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття: дискурс історично інформованого виконавства. *Слобожанські мистецькі студії*. 2025. № 3. С. 27–32. <https://doi.org/10.32782/art/2025.3.5>

Публікації, у яких додатково висвітлено результати дисертації

1. Григор'єва М. С. Українське вокальне мистецтво кінця ХХ – початку ХХІ століття у контексті історично інформованого виконавства. Матеріали VIII Міжнародного наукового форуму молодих музикознавців «Україна і світ: вектори комунікації» (1–2 березня 2023 року, ЛНМА ім. М. В. Лисенка). Львів, 2023. С. 34–35.

2. Григор'єва М. С. Виконавський та викладацький внесок Ольги Пасічник у популяризацію вокального репертуару епохи бароко (до 55-річчя співачки). *Ювілейна палітра 2023: пам'ятні дати української музичної культури*: збірник статей за матеріалами VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (22–23 листопада 2023 року, СДПУ ім. А. С. Макаренка). Суми, 2024. С. 42–45.

3. Григор'єва М. С. Барокова опера в умовах «режисерського» театру: досвід сучасних українських постановок. «Національний репертуар у музичних театрах світу. Досвід підтримки, популяризації та промоції»: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 26-28 лютого 2024 року, НМАУ ім. П. І. Чайковського). Київ, 2024. С. 45–50.

4. Григор'єва М. С. Українська хорова музика XVII–XVIII століть у репертуарі сучасних колективів: дискурс історично інформованого виконавства. «Мистецтво та шляхи його осмислення в дослідженнях молодих науковців»: збірник матеріалів XXI Міжнародної науково-творчої конференції (22–23 квітня 2025 року, ХНУМ ім. І. П. Котляревського). Харків, 2025. С. 33–38.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею. Положення наукової новизни та висновки одержані автором на основі особистих аналітичних спостережень та результатів дослідження.

У статті, підготовленій у співавторстві з О. Лігус, досліджено вокальну музику давніх епох у репертуарі українських колективів кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття в контексті історично інформованого виконавства. Проаналізовано діяльність українських ансамблів старовинної музики та особливості їхнього репертуарного спрямування. Окреслено специфіку інтерпретації вокальної музики Середньовіччя, Ренесансу та Бароко в сучасній українській виконавській практиці. Визначено основні принципи історично інформованого підходу до виконання старовинної вокальної музики, а також висвітлено роль українських виконавців і колективів у популяризації музики давніх епох у сучасному культурному просторі.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, списку публікацій, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (151 позицій, з-поміж яких 28 – іноземними мовами), додатків (на 4 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 190 сторінок, із них основного тексту 147 сторінок.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Дотримання здобувачем академічної доброчесності в дисертації та наукових публікаціях, в яких висвітлено наукові результати дисертації. На підставі вивчення тексту дисертації і наукових публікацій, результатів автоматизованої перевірки на плагіат та їх експертної оцінки встановлено, що дисертація і наукові публікації виконані самостійно, не містять академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, самоплагіату. Усі використані здобувачем у тексті дисертації свої наукові праці без посилання на ці праці були попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дисертації та вказані в анотації дисертації.

Відповідність змісту дисертації галузі знань та спеціальності. Зміст дисертації відповідає галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 025 Музичне мистецтво.

Рішення.

1. Дисертація Григор'євої Марії Сергіївни на тему «Історично інформоване виконавство в українській вокально-академічній практиці кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає п. 6–9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. за № 155/30023.

2. Дисертація Григор'євої Марії Сергіївни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконані на належному науковому рівні з дотриманням вимог академічної доброчесності.

3. Григор'єва Марія Сергіївна на високому рівні оволоділа методологією наукової діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

4. Рекомендувати дисертацію Григор'євої Марії Сергіївни на тему «Історично інформоване виконавство в українській вокально-академічній практиці кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття» до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження Григор'євій Марії Сергіївни ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Головуюча –

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри музикознавства
та музичної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Ольга ОЛЕКСИУК

